

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΝΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓ. ΦΤΕΡΗ

Μόλις τώρα τελευταία διαδόσαμε τον «Καπετάν Μιχάλη» του Κοζαντζάκη, που επροκάλεσε τόσες συζητήσεις, τόσες ριζικά αντίθετες έντυπώσεις μάλιστα. Ένας λόγος περισσότερο για να αισθανόμαστε το καθήκον να πούμε με τον πιο ανεπιφύλακτο τρόπο τη γνώμη μας, από την πρώτη στιγμή. Χωρίς φόβο και χωρίς πάθος, όπως λένε—έννοούμε με τούτο ανεπηρέαστα κι' από τη μία κι' από την άλλη μεριά, κάνοντας δηλαδή άφαιρέση της φιλίας μας με το συγγραφέα και παίρνοντας μαζί σαν ένα δεδομένο την ειλικρίνεια εκείνων που τον έχτυπησαν. Πρέπει για ένα βιβλίο που τιμά τα Έλληνικά Γράμματα, που θα μείνει ασφαλώς στα Έλληνικά Γράμματα, σαν μία από τις υψηλότερες πνευματικές μαρτυρίες για την ήθικη ποιότητα της ράτσας μας, για την αγωνιστική της διάθεση, για την απαρύμιλλα ήρωική άφορμή της σε ό,τι αποτελεί το «μεγάλο κανόνα» της ιστορίας της—την ελευθερία—ακόμη και για τη διαλογική της άντοχη. Όλα αυτά δημιουργούν την ακουστική του μυθιστορήματος, όλα αποδίδονται με τον ένισιο βαθύτερο τόνο του, όρκει να ιδούμε σαν ένα οργανικό σύνολο τα στοιχεία που μεταφέρονται από τη ζωή για να χωθούν στη φιλολογική φόρμα. Κι' έτσι έμεις πιστούμε απόλυτως πως πρέπει να τα βλέπουμε. Διαφορετικά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι νοθεύουμε τη σημασία τους, έστω κι' αν δεν ήταν τέτοια η πρόθεσή μας. Και σ' αυτό το σημείο άξιζει να θυμίσουμε την ιστορική φράση του Κλεμανώ, όταν κάποιος συνομιλητής του, για να χτυπήσει την Έπανάσταση του 1789, ανέφερε διάφορες άγριότητες που γίνονταν εκείνη την εποχή. «Άγαπητέ μου—του έφώναξε με τό απότομο ύφος που χρησιμοποιούσε—το σύστημα σας δεν είναι τίμιο. La révolution c'est un bloc! Κι' έτσι όφειλομε να την παρομε». Ήθελε να πει ότι δεν επιτρέπεται να όπομονώσουμε και να παρουσιάσουμε ασύνδετα, ένα-ένα χωριστά, όρισμένα φοβερά γεγονότα που συνέβησαν στην Έπανάσταση. Φυσικά όμα εμφανίστε ένα μπουλούκι από έπαναστάτες που περιφέρει κορφαμένο σε κοντόρι τό κεφάλι της πριγκήπισσας Λαμπιά, θα προαλέσετε τη συγκίνηση του κόσμου, θα τον κομμε μάλιστα να βλέπει τους έπαναστάτες με απότροπισμό. Κι' όμως τό ίδια μπουλούκια έπλησαν κατόπιν φαλάγγι τους Πρώσους και τους Αύστριακούς στό Βαλμό, κάνοντας τον Γκαίτε να πει ότι από τότε μπήκε ή ανθρώπινη ιστορία σε μία νέα περίοδο. Ό Καπετάν Μιχάλης, με την παράρρηση την τόσο νοητή, θα λέγαμε την τόσο σεβαστή όταν προκειται για παρόμοιες φύσεις, άφησε τό πολιορκημέ-

Συνέχεια εις την όην σελίδα

T6B/1/2°
K. 2682 (14/10/1954)